

вільності, які використовував Г. Сковорода, не були підтримані церковниками і Г. Сковорода був звільнений «за вільнодумство».

Отже, підхід до педагогічної роботи Г. Сковороди зустрічав опір тогочасних професорів і керівництва учнівських закладів. Так, для того часу це було нестандартно, можна сказати, навіть проти правил, але він намагався вирощувати нові ідеї в голові ученика. Г. Сковорода спирався на природні здібності та характеристики його учнів, він намагався розвинути ті риси, які були дані природою учневі, намагався привити любов до науки, зацікавленість, донести, що навчання повинно приносити радість і задоволення. Так у листі Г. Сковороди до Михайла Ковалинського ми бачимо: «Немає години, не придатної для занять корисними науками, і хто помірно, але постійно вивчає предмети, корисні як у цьому, так і в майбутньому житті, тому навчання – не труд, а втіха».

Розглядаючи же стан сучасної освіти ми можемо побачити, що процес освіти не є «втіхою», ми можемо спостерігати, що сучасні методи викладання не сприяють формуванню освіченої людини, багато учнів сприймають навчання як необхідність, яка заважає, відмовитися від неї не можна, але можна не дуже напружуватися. Крім того, відсутня комплексна система з врахуванням можливостей учня, на якого обвалюється більше десятку різних дисциплін кожного року в процесі навчання, кожен викладач бажає бачити гарну роботу та високий результат від учня, але до уваги не береться, що не усі можуть бути геніями в усіх науках. Перенавантаження та неможливість досягнення успіху зводять нанівець бажання і любов до навчання.

Висновки. Можливо є сенс повернутися до ідей та педагогічних методів, які використовував Г. Сковорода. До того ж ми бачимо, що ці спроби вже неодноразово відбувалися, можна згадати про захоплення у 80-ті роки минулого століття Педагогіки співробітництва, увагу суспільства до методів навчання, запропонованих Ш.О. Амонашвилі, В.Ф. Шаталовим, С.М. Лисенковою, захоплення в наш час системою Вальдорфської освіти, педагогікою Монтесорі, в основі яких закладаються основні принципи навчання та педагогіки Г. Сковороди, хоча про це і не завжди згадується. Але ж Г. Сковорода ще у свій час спирався в педагогічній діяльності на природні якості і здібності учня задля покращення та ефективності навчання, намагався зацікавити учня, ставав для учня не ментором, а другом-наставником, який поважає свого учня та бажає розвинути його як особистість, яка має здатність до самостійного мислення і роздумів. Також слід враховувати, що і учень повинен мати бажання до навчання, вміти організувати себе та прагнути до розвитку.

БОРОТЬБА ЗА СВОБОДУ В ТВОРЧОСТІ Г. С. СКОВОРОДИ («DE LIBERTATE»)

Соляник К. В.

Науковий керівник: Савченко А. О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

kristinasolyanik08@gmail.com

Вступ. Сьогодні важкі часи для нашої рідної держави, народ бореться за свою свободу, суверенність. В сучасному українському суспільстві ми звертаємося до творів Григорія Савича Сковороди, тому що поет пов'язує свою волю з боротьбою за національне і соціальне

звільнення людей, в яких її забрали. Адже вона є найбільшою суспільною цінністю, Б. Хмельницький – вірець боротьби за свободу. Роздуми про волю, боротьба за свободу рідного народу є найбільшим багатством людини. На нашу думку, дане дослідження, а саме уславлення Богдана Хмельницького, народного героя, який присвятив своє життя боротьбі за волю і щастя українського народу, утвердженню свободи людини як найвищої суспільної цінності сьогодні є актуальним та необхідним.

Дане питання досліджували наступні вчені: Т. Арестова, К. Балабуха, С. Бондар, Л. Вовк, Т. Зуб та ін.

Мета дослідження. Вивчення громадянської мужності, яку Г.С. Сковорода проявив в період посилення кріпацтва, уславлення прагнення українців до звільнення та їх незламного духу волі в боротьбі за незалежність.

Григорій Савич Сковорода народився 22 листопада (3 грудня) 1722 у селищі міського типу Чорнухи (Лубенський полк), його вважають символом селянського просвітителя, який живе серед народу та розуміє їх біль в боротьбі за свободу. Лише маючи волю людина може відчувати себе по справжньому щасливою і ніяке золото не замінить їй вольності. Григорій Сковорода турбувався за долю селян, які по неволі були віддані поміщикам у довічне ув'язнення, саме через це проблема свободи та кріпацтва у закріпаченій Україні була особливо актуальною. На превеликий жаль, у ті часи було не рідкістю, коли заможні поміщики самотійно записували звичайних селян до списку своїх кріпаків. Через це побоювання шляхти були не дарма та обґрунтованими, адже Сковорода був мандрівним філософом, вихідцем із селян, який міг підняти дух кріпаків, що призвело би до повстання та великого бунту.

Народ пам'ятав минуле, ті тяжкі бої, які проводилися з метою звільнення від національного і соціального гноблення з-під польської шляхти, а царизм накинув нове ярмо на селян, які займалися простим господарством та тваринництвом, позбавляючи їх вже встигнутої завойованої вольності та прав.

Історики вважають, що зруйнування Запорозької Січі за наказом Катерини II було однією з можливих причин, що наштовхнула Григорія Савича Сковороду до написання твору «De libertate».

Так, з під пера Г.С. Сковороди виходить вірш під назвою «De Libertate», в якому він уславлює народного героя – Богдана Хмельницького, який приділив своє життя боротьбі за щастя українського народу і волю, також автор утверджує свободу людини як найвищу суспільну цінність. Назва поеми у перекладі з лат. – «Про свободу», це єдиний політичний вірш Григорія Сковороди, який не був включений до збірки «Сад божественних пісень».

Сковорода починає свою поезію зі спокійних філософських розмірковувань про те, що таке воля та яка її цінність для людини:

Що є свобода?
Добро в ній яке?
Кажуть, неначе воно золотее?
Ні ж бо, не злотне: зрівнявши все злото,
Проти свободи воно лиш болото.

Отже, у перших рядках вірша Сковорода порівнює свободу із усім золотом і приходиться до висновку, що дорогоцінний метал, то лиш болото в порівнянні із свободою. Автор підсумовує твір такими рядками:

О, якби в дурні мені не пошитись,
Щоб без свободи не міг я лишитись.
Слава навіки буде з тобою,
Вольності отче, Богдане-герою!

Філософ, прославляє в цьому уривку Богдана Хмельницького, як відважного гетьмана, який зробив великий внесок у боротьбі за незалежність українського народу. Він постає перед нами символом людини, яка подарувала народові волю та надію.

Матеріали та методи. Під час дослідження використовували спеціальні методи та їх різновиди. А саме історичний, за який період в Україні ця робота була опублікована, логічний, як вивчення причини написання вірша, й абстрагування, як розгляд загальних питань.

Результати дослідження. Таким чином, Сковорода перекреслює порівняння цього людського щастя із золотом, він хоче донести до нас думку про те, що найбільшою радістю, яка може бути в людини – її свобода. Подібне висловлення під час поширення кріпацтва на українських тернах було дуже завбачливим і своєчасним. У порівнянні золота і свободи Г. Сковорода безперечно обирає свободу. Він закінчує поезію уславленням героїчності та мужності вчинків Богдана Хмельницького. У часи жорсткої реакції, висловлення пошани гетьману України, який в той час боровся за незалежність рідного краю, його долю та волю було показовим протестом проти царсько-поміщицької влади, проявом громадянської мужності.

Висновки. Підводимо підсумок, що проблема закріпачення та поневолення селянства існувала в історії України, з нею боролися повстаннями, протестами, битвами та написанням суспільної української літератури, яка підбадьорювала людей та не давала їм падати духом та втрачати надії на краще майбутнє. Вважаємо за необхідне прочитати цей вірш, щоб всі зрозуміли справжні цінності цього світу та як правильно обрати пріоритети, адже це буде актуальним в усі часи та в багатьох питаннях, які будуть поставати перед нами протягом всього життя.

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Третяк В. А., Ковалько М. В.

Науковий керівник: Хіріна Г. О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

tretiakveronika10@gmail.com

Вступ. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. проблема торгівлі людьми постала з новою силою. Торгівля людьми – це складна всесвітня проблема, що існує з давніх часів і має глибоке історичне коріння. Як різновид бізнесу цей вид злочинної діяльності виник з моменту появи товарно-грошових відносин і зберігся до наших днів, змінюючи та вдосконалюючи свої форми. Як домашнє та сексуальне насильство, торгівля людьми може торкнутися будь-кого, незалежно від віку, статі, сексуальної орієнтації, релігії чи національності. Однак важливо пам'ятати, що деякі люди можуть бути більш уразливими до торгівлі людьми.

Особливо актуальною проблема торгівлею людьми стає під час військових конфліктів. З початком війни РФ проти України стали з'являтися повідомлення про випадки торгівлі